

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden, Aprilis' 20-dikán 1819.

Német Ország.

A' M. Kurir' XXX-dik darabja' 240-dik levéllapja' első hasábján ezen sorok találtattak: —“ A' Szakszoniai Nagy-Hertzegei 's Hertzegei Kövctek is adtak-be a' Szövetségi Diéta' gyűlése elejébe egy jóvállást, melly egy közönseges fenytéki intézetnek minden Német Universitásokra lejendő kiterjesztetését tárgyazza, de nem érdekli az Akadémiai tulajdonképpen való életet, szabadságot, és tudományokat.

Az itt említett Udvarok', úgy mint a' *Weimari* Nagy és *Gothai* Hertzegek' Kövctje Hendrik Ur által beadatott Jóvállás, April. 1-ső oapján adatott-be, 's a' Német Universitásokra nézve ily fontos nyilatkoztatás találtatik benne: —“

„A' Német Universitások' minéműségéről külömbkülömb 's egy részint hivatalszerént való nyomtatott irásokban nem régen elterjesztett hibás vélekedések, az ezen Universitásokban, különösen J e n á b a n fennálló intézeteknek megátmodtatása, 's közönsegesen a' Német ifjúságnak taníttatására 's formáltatására rendeltetett tanulóhelyekkel tétetendő alkalmas változások felett való tanátskozsóknak fontossága, arra indították Szaksen-Weimar-Eisenachi ő Királyi Nagyherczegségét, 's Szaksen-Gothai és Altenburgi ő Hertzegeit, hogy ezen tárgyat a' Szövetségi Gyűlés' elejébe adják, 's nekem megparantsolják, hogy ez eránt való vélskedésséket a' Gyűlés Jegyzőkönyvébe irassam-bé, mint kövélkézik. —“

1)ször. A' Német Universitások' állapotja, olyan tárgy, melly minden Német Országlásokat közönsegesen érdekel: tehát a' Német Szövetségi Gyűlés' elejébe tartozik.

2)ször. A' Kir. Nagyherczeg és Hertzeg ugyan örömmel ajánlják magokat arra, hogy bizonyos Akadémiai fenytéktartás' principiumaira 's átaljában minden alkalmas és végrehajtható eszközre nézve, mellyek az Universitásokon való igazgatást könnyebbíthetik, megegyeznek; valamint hogy mostanság azt is meglegedéssel szemlélték, hogy a' J é n a i Universitás magát a' több Universitásokkal egy még fennálló összekötetésben lenni tartja, mint ezt az által is megbizonyította, hogy a' Göttingai lármázások után haladék nélkül egy Senatusi végzést adott-ki, melly által megparantsolta, hogy egy onnét jövő tanulónak is, kinek a' Göttingai Universitástól bizonyoságlevele nem leszen, a' Jénai Universitás' könyvébe való beirattatás (immatrikuláltatás), meg ne engedessék.

3)ször. De másfelől, ezekben forgatván azt, a' mit a' Német Universitások tettek, a' minék betse a' maga kövélkezéseire és principiumaira nézve már rég' megcsmertetett 's a' Némétek 's nem Németek által egyformán magasztaltott, soha meg nem fognak ő Nagyherczegsége és Hertzege egygyezni ában, hogy ezen Universitásoknak állapotja úgy intéztessék-el, hogy azoknak belső nivoltok elrontatassék, és hogy ők, a' magok Akadémiai Szabadságoznak.

eltöröltetése által, tsupa Tudós Oskolák-
ká, Gymnasiumokká, 's több ilyen másod-
rangú tanulási helyekké tétessenek. Mi-
dőn a' Cs. K. Elölülő Követ Ur a' Német
Szövetség' Gyűlésének üléseit kinyitotta,
akkor tartott első beszédében ekképpen
szólt: „Ki ne tartaná a' mi Uni-
versitásainkat a' Német kifejtődés' ke-
vély emlékezet' oszlopainak? Még az
idegenek is, pedig a' kik nem minden-
kor igazságosok az érdem' mérő serpe-
nyőjünek mérséklésében, nagy elsőb-
séget adnak nekünk ezen tudományos in-
tézeteinkre nézve már csak azért is, hogy
ezek a' tudományokat, minden fő és se-
gítő ágazataikra való tekintetben, mint
egy egészszet, öszszetsatolják.“

43szer. Vélekedés és tudomány bé-
li szabadságainak is meg kell maradni
az Universitásoknak; mert a' vélekedé-
seknek egymással való tusakodásaik által
kell az igazságnak kifejtődni; kell a' vá-
lóságunk feltalálatni; az egy oldalusá-
gól, a' tekinteten fundálódo bizakodástól
(a' Mester' szavára való megesküvéstől),
meg kell az Universitásokon őriztetni a'
tanulóknak; fel kell nekik a' független-
ségre emelkedni.

Egyéb eránt, hogy Felsőleges Udva-
rai parantsolatainak egészszen megfe-
ljen, arra is használni fogja az ő Nagy-
hertzege' 's Hertzege' Követje ezen
alkalmatosságot, hogy mindent, a' mi a'
Jéna i Universitáson és azzal, az újabb
időkben történt, rövid summázatban le-
teszen ezen Gyűlés' Aktái közzé, azért,
hogy legyenek ezen nagy tekintetű Gyű-
lésnek kezében oly bizonyos Akták, a'
mellyekből, némely, minden fundamen-
tom nélkül való erőssítéseket, a' mellyek-
kel a' Német Universitások 's nevezetesen
a' Jéna i érdekelteknek, megigazítani le-
hessen. Azon tárgyalnak lerajzolása, mel-
lyek a' Jéna i Universitáson és ő érette
az újabb időkben tétettek: egyebek között

az Universitásoknak, nevezetesen a' Jé-
na i a'k betsére, érdemeire; az úgyne-
zett Bursch s ágra; arra, hogy mi adott
ennek szármozására alkalmatosságot, 's
azon törvényekre is, mellyek alá ez vet-
tetve van, ki fog terjeszkedni.“

* * *

A' Pruszsus Király ő Felsőlege ilyen
Kabinéti Felsőleges Rendelést méltóztatott
az alól irt Minister' elejébe szabni Apri-
lis' 6-dikán: — „A' Szaksen Vveimári ő
Királyi Nagyhertzege által kiadatott
rendeletre nézve, mellyek a' Jenában
tanuló idegeneket illetik, meghatároz-
tam, hogy az én Státusomból való ifjak,
a' kik Jenában tanulnak, onnét haladék
nélkül vissza hivattassanak; hogy tanu-
lássokat valamelyik honnyi Universitáson
folytassák. A' ki közzülök ezen rende-
lésnek tüstént nem engedelmcsedik, az
én Státusaimban soha semmi hivatalra
fel ne vétetessék. A' Minister Urra bi-
zom, hogy ezen dolgot a' közönséges új-
ságlevelek által mindjárt hirdettesse-ki,
's a' mi ennek végrehajtására tartozik,
mindent tegyen - meg. Költ Berlinben
Aprilis' 6-dikán 1819. — *Fridericus
Wilhelmus* — „Ezen parantsolattal meg-
egygyezőleg, a' felhozott rendelés ezen-
nel mindeneknek tüdtára adatik. Költ
Berlinben April. 9-dikén 1819. A' Papi,
Tanulási, és Orvosi dolgok' Ministere
által. Altenstein.“ — (Azt jegyzi-meg
ezen Királyi rendelésről az Austriai Beo-
bacher, hogy, mint látszik, erre, a' Vveimári
Nagyhertzeznek az a' parantsolatja
szolgáltató alkalmatosságot: hogy a'
Jéna i Universitás' könyvébe ennekután-
na semmi idegenek és semmi más Né-
met Státusbéli ifjak be ne irattassa-
nak, ha csak azon Országglószéktől, melly
alá tartoznak, meghatározott engedelmét,
avvagy még valami ajánlás formát
is nem mutatnak. — Ezen rendelést még
nem láttuk kihirdettette lenni).

Sandról, a' Kotzebue' gyilkosságáról, a' múlt péntektől fogva ilyen tudósítások érkeztek hozzánk a' külső levelekben: —

A' Karlsruhei újságban e' van Manheimből Aprilis' 6 - dikáról: — „A' Kotzebue Uron elkövetett gyilkosságról való tudakozódásra különös Biztosság nevezetett-ki Báro Hohenhorst Udvari Fő Törvényszéki Cancellariusnak előlülése alatt. A' szerentsélen bűnös még él, de nagyon gyengül. Tegnap este 10 órátajban szorosabb gonviseles alá vittek az ispotály mellett lévő jovitó házba. Egyéb eránt még ezen egész dolgot vastag takaró fedi. — Semmi nálla vagy Jenai szobájában találtatott leveleiből nem lehet kihozni, hogy bűnös tselekedetének részesei volnának; sőt mind ezek ellenkezőt láttatnak bizonyítani. Ugy látszik, hogy ezen határozásra is nem rég' tökélléte-el magát véglképpen, minthogy még ezen egész télen nagy szorgalmatossággal folytatta tanulását. Jenából titkon jött-el. — Egyéberánt nagyon hibázik minden, így szoll egy Jenai tudósító, a' ki ezen tselekedetért a' mi Universitá-sunkat tsak leglissebb tekintetben is terheli. Nem láttuk-é Frantzia Országban *Maratot* egy leányka által ledöfettetni, 's nem láttunk-é néhány esztendő előtt egy Német ifjat, minekelőtte még Akademiára ment volna, a' Bonaparte' számára hegyes törti köszörülni?“ —

Egy levélben, a' Badeni Nagyherzogségből April. 8-dikáról ezeket olvasuk: — „Azólta, hogy oly jeleket gondolnak lenni, mellyekből a' jön-e ki, hogy *Sándnak* részes társai volnának, és hogy ő egy titkos egygyesületnek tagja volt volna, Országlósztékünk, a' melly ezen tárgyat a' legkitalhetőbb vigyázással folytatja, e' végre egy különös vizsgálódó Biztosságot nevezett-ki, melly az Udvari fő Törvényszéki Cancellariuson kívül, két fő Itélőszéki Udvari Tanácsosokból, 's

Manheim városá' Direktorából áll, ki eddig is, mint Bíró, ezen vizsgálódást folytatta. *Sándot* azonközben a' fenytő ház' épületébe tettek által. Egésze még mind hanyottló állapotban van; mint látszik, a' száraztó nyavaja fogja kivégezni. A' mi magát a' dolgot illeti, ő még leglissebb nyilatkozatást nem tett; semmit nem vall. Nem régen meglátására jött egy testvérötte Manheimba. Azt beszél-lik, de e' nem bizonyos, hogy *Dresdában* *Stourdzá* Urnak élete után is leselkedett volna egy tanuló, de a' ki, látván hogy gonosz célzását végre nem hajthatja, magát gyilkolta-meg. — Más tudósítások szerént *Stourdzá* Ur már azelőtt oda hagyta volt *Dresdát*, a' midőn gyanitják, hogy ott az-ő megtámodtatásának történni lehetett volna.

A' *Ménus* mellől Aprilis' 2-dikán — „A' Kotzebue' megölettetésével még meg nem szüntek bajlódni az indulatok. Meg is lehet azt vallanunk, hogy minden körülállások, mellyek ezen történetet megelőzték vagy követték, mind olyanok, hogy nem tsak az újságon való kapásnak szolgálhatnak táplálására. *Sánd* a' maga *Jenából* való eltávozásakor még azutánra is megtartotta a' szállását; az írásai-ból pedig kitettzik, hogy gonosz határozással ment-el hazul. Különös játéka a' történeteknek, hogy azon nap előtt, mellyen a' Kotzebue megölettetésének hírével a' Staféta *Jenába* megérkezett (Már-tzius' 26 - dikán) a' Kotzebue' képét, egy arra ragasztott szárnyos egérrel, a' fekete táblára szegeztetve találták. Némelylek azt is erőssítik, hogy *Jenából* Stafétament volt Kotzebunak meginttetetésére Manheimba, de későre érkezett-meg, mert már nem volt eleiben Kotzebue.“

A' *Badeni* Nagyherzogségből April. 9-dikén: — „*Sánd* még él, 's azt kezdik gondolni, hogy talám életben is megtartathatik. Megsebesítette ugyan a' tüdőjét is, de a' legnagyobb dűfés még

se' a' tüdőjén ment által; hanem a' tüdője és szíve között: tehát nem éppen lehetetlen az ő megtartatása. A' Kotzebue' familiája Juniusig még Manheimban marad; azon szállásról, hol a' gyilkosság történt, más házhoz költözött által. Státustanársos Kotzebue 15,000 Lubelt vett, nyíft mondják, esztendőnként az Orosz Birodalomból. Foglalatossága Német Országon a' volt; hogy a' mely könyvek itt kijöltek, azokat summázta, és summázva az Orosz Birodalomba elküldötte, 's a' mi hiányokat talált bennük, mellyeket az Orosz Országlással ellenkezni gondolt, megczáfolva, Héti írásaiban kiadta."

Frantzia Ország.

Az Aprilis' 2-dikán költ Lyoni újság nagyon tsudálatos történetről beszélt: Gutton nevű kereskedő, feleségestül és leányastul egygyütt úgy eltűntek hazul, hogy semmit se' hallottak felőlök, hogy mi történt velük. Azt tudják, hogy 27-dikben estve 9 órakor még otthon voltak; de más nap' már senki senki se' látta őket. Lakó szobájik törvényesen megvizsgáltatván, az asztal, melynél az az előtt való napon estve (27-dikben) vatsoráltak, még elszedetlen találtatott; az ágyak azt mutatták, hogy azon éjjel még otthon háltak; semmi házi portékájikban nem látszott semmi rendetlenség, sőt minden házi butor, ezüst edények, órák, és jóféle kövek, gyöngyök, a' magok helyeiken találtattak; a' kész pénz is ott volt valamint szobájikban úgy a' boltjokban is. Az aszszonyt 28-dikban reggel a' Rhodánus vizében egy halászhalóba akadva találták meg, háló főkötővel és azon ruhában, a' melly 27-dikben rajta volt. Holt testén legkissebb sérelmet nem lehetett látni. A' férjéről és leányáról semmit nem lehetett hallani.

Bankálné Toulouse városában Mártzius' 31-dikén, az ő halállal való bün-

tesésének meglágyittatása szerént, pelengérré állítatott, és béllyeg sütteelt reá.

A' Marschall Brüne' özvegyének kérelmében, mellyet a' Királyhoz intézett, azon kifejezéseken kívül, mellyeket a' közelebbi M. Kurir közölt, az itt következők is megjegyzésre méltók: — „Miódön, ugy mond, az én férjem 1815-ben a' Vár-departamentomában a' vezérseget felválolta, ő ezt azért tselekedte, hogy a' Frantzia vidéket idegen seregeknek beütése ellen megoltalmazza; ő *Toulont* az Anglusok ellen bátorságba helyeztette, 's a' polgárok' felzendülésének ellene állott. Miódn ő helyébe Riviere Kommandánsá neveztetett, és ő a' Párisba való menetelre a' Királytól parantolatot vett volna a' népet; melly azért bosszankodott; miaga le tsendesítette. Toulonban tanátszótták neki, hogy újon hajóra: de ő nem, hanem kiserőjít visza küldvén folytatta útját. Már Aix városá' kapujánál hallotta, hogy így kiáltoz a' telingerlett sokaság: *à bas les Brigands! Vivent les Allies!* Az *Aveniói* kapunál passust kértek tőle; ő elé mutatta a' Kommandánstól Rivierétől való passust; de azt mondták neki, hogy még azt *Visára* kell küldeni — 's neki az alatt várokozni kellett; a' tiszt szántszándékkal huztahalasztotta az időt, míg a' sokaság összehagyülekezett; a' szckeret, melyben a' ferjem ült körül vette, gyilkos módon kiáltozni kezdett; a' Marschall az Adjutánsától elválasztotta, a' Marschal nagy bajjal a' postaházba beszaladott; a' Postamester betsületes ember lévén kaput ajtót bezáratott, 's őtet a' Préfektus és Polgármester is segítették, de mind hiába, mert a' jók' száma kevés 's a' gonoszok nagyon sokan lévén, ezek a' fedelen által a' postaházhoz behágtak, a' Marschalra, a' ki, feleségéhez levelet irván tsendesesen egy asztalnál ülve halgatott, reá czéloznak, és az, a' ki en-

nyi tsatálkban életben maradott, halva a földre esett; így veszvén - el hazájában, békesség' idején, 's a' Felséged' atyai országlása alatt. 'S avvagy csak holt testének kedveztek volna: de nem, hanem még az eltemettetést is megtagadták tőle. A' parthoz hajtván azonban a' habok a' testét, két szánakozó szívű katonák kivonták, 's a' földbe takarták; de a' tsuda állatok ezt észre vévén, kiásták, és strázsát állítottak melléje, oly parantsolattal, hogy csak a' ragadozó állatokat botsássa oda. Hogy eshetett még is, hogy ily kegyetlen gyilkosság vizsgálatlan 's büntetetlen maradjon? Király! A' Felséged igasságos volta felől ugyan mindenek meggyőzöttetve vagnak: azonban, ha ezen dolognak megvissgáltatása ismét az *Aveniobéli* törvényszékre bizattatik, ismét nem fog voltaképpen végrehajtatni. Vannak ott jó emberek is, a' kik városokról ezen motskot lemosattatni nagyon kívánnák, de az is bizonyos más felől, hogy ezen városban a' törvények oly nagyon lakalá tapodtattak, hogy (mint a' Törvényes Minister, *Deserre*, nem régen a' Követek' kamarájában megmondotta, a' mint a' *La - Garde* perében Nismesben, a' Fueldesében Rhodoczen, 's Toulousében, és másutt több helyeken történt) a' nagy elijedés miatt, mellyel a' Constitutzió' ellenségei a' népet rettegtenek, már bizonyságokat se' lehet találni, hogy a' tiszta és valóságos igasság mellett vallást tegyenek. Megtörténhetne, hogy az Esküdték között a' bűnösöknek rokonaik vagy barátjaik találtatnának, 's a' lenne belőlle, hogy az *Aveniói* gyilkosok is bünteleneknek mondatatnának. Ha *Avenióból* valamelly más városba, és nem Párisba rendelné Felséged ezen pernek általtéttetését, úgy se' lenne semmi jó kimenetele. A' történe ismét, a' mi Riomban *Trestaillon*nal. Nem lehetne még bizonyságokat is találni a' gonoszoktól való félelem

miatt. *Párisban* az egész Ország' fő városában kell annak a' bűnnek megítéltetni, melly mindenütt undorodást gerjesztett az Országban. Ezen pernek Párisba lejendő hozattatása nem leszen újság; már 1545-ben elvádolta *Cental* aszszonyság *Doppede* Előülöt azon rut dolgokért, mellyek a' Protestánsok ellen éppen ezen (*Aveniói*) vidékeken elkövettek, 's II-dik *Henrik* a' Párisi Parlamentum elejébe citáltatta ezen pert. *Párisban* a' betsületes emberek nem fognak megijedni az igasságnak kimondásától; a' bizonyságok szollani fognak, 's azok a' tsuda állatok, a' kik *Frantzia* Országot vérbe borították, a' legjobb Király alatt nem fognak többé azzal dicskedni, hogy ők megbüntethetetlenek."

Spanyol Ország.

Az Eszaki Amerikai egygyesült Státusoknál lévő Spanyol Követtől *Don Onistól* ennek Titoknokja *Nally Ur*, Mártz. 13-dikán megérkezett *Madridba* két igen nevezetes tárgyakról szolló tudósításokkal, mellyeknek enygyike a' *Floridák* által engedtetését illető Kötés, másika annak a' Generalis *Renovalesnek* a' Király' részére való visszatérése, ki, egy fegyveres tsoportal tavaly oly célzással Amérikába evezett vala, hogy a' *Meksikói* Insurgensekkel magát öszszesattolja. A' Király Kabinéti Tanátsot tartván, *Renovalesnek* megkegyelmezett, azoknak a' tiszteknek megölettetését pedig, a' kik *Bárcellonában*, *Corunnában*, és *Biskájában* fogva, 's már mind halálra ítéltetve valának, felfüggesztetni megparantsolta.

Azok a' szállító hajók, mellyeket a' Spanyol Országlószék *Angliában*, egy *Londoni* kereskedőnek (*Barringnak*) ki egyszerűsmind *London*' Ó - városának képviselője az *Alsó Házban*, közbenjárására 's kezességére oly célzással kibérlett, hogy Amérikába az elpártolt Spanyol tar-

tományoknak meghódoltatására fegyveres seregeket 's hadi készületet vigyenek, parantsolatot kaptak, hogy lehetőképpen siessenek. A' Frantzia kikötőhelyekben is fogadtatott a' Spanyol Országlószék efféle szállító hajókat, mellyekről azt jegyzik-meg, hogy ezek is mind Anglus hajók. Mind ezek azt mutatják, hogy a' Kadiksi nagy Expedíziót tüzesen siettetik. Egy egész nyomtató mívhelyet is raktak fel minden hozzátartozó holmikkal egygyütt.

Spanyol Amerika.

Lord Cochranénak *Chilibe*, 's MacGregornak Sant Domingó szigetére a' *Cayesi* kikötőhelybe lett megérkezéssek, mint látszik, felfüggesztették, megállították, a' Morilló hadi munkáit, azt várván kétségkívül, hogy megtudhassa, hogy hova intézzék ezen próbára - kész idegen vitézek a' magok hadi plánumjokat. Némelyek úgy ítélnek, hogy egyenesen Perut vették célba, az egyik *Panama* felől, a' másik pedig *Chiliből* iparkodván oda előnyomulni. — Mások azt vélik, hogy Mac-Gregor az Uj Grenadaiakhoz fogja magát tsatolni, kiknek Casanaresben van a' fő tanyájok, hol a' Generális *Sant Ander* vezérlése alatt 3000 gyalogokból és 2000 lovasokból álló sereg van összszegyülve. — A' Veneczuella-i főbb armáda' vezére Generális Pacz is tsak azt várja, hogy ezen különbözőféle vidékeken egyszerre dolgozni fogó armádák elkezdjék a' hadi munkát, ő is azonnal meg fog mozdulni, 's szembe fog Morillóval szállani. — Limában, minthogy a' házak többire fából vannak építve, nagyon felnek, hogy Cnchrane, a' ki Európából sok Congrèvrakétákat vitt, felégeti őket.

Északi Amerika.

A' Senátus és a' Hóvetek' kamarája, Mártz. 5-dikán a' magok' üléseiket, mint

a' Constitúciónak határozásai kívánnyal, berekesztették. — Tavaly Mártz. 4-dikén nyitották volt ki. Esztendőnél tovább nem tarthat egy végtiben.

A' Timesnek azon erőssítése ellen, hogy Angliának jussa volna magát a' Floridák' általengedtetésénck ellenszegezni, azt feleli egy más ugyantsak Londoni író, hogy mivel Anglia semmi Európai Országosztózások alkalmatosságával Amérikát még eddig soha meg nem kérdezte, 's az Európaiak ezeránt Amérikát megkérdezni ezután is kétségkívül nem fogják: innen úgy látszik, hogy nem elég erősek a' Times nevű levelekben a' Floridákra nézve felhordatott okoskodásoknak fundamentumaik.

Nagy Britannia.

Crespigny nevű képviselő oly kérdést terjesztett az Alsó Házban Minister Lord Castlereagh elejébe, hogy igaz-e az, a' mit beszéllnek: Hogy az Anglus Országlószék némely Anglus kereskedőket 's hajósokat arra noगतott volna, hogy azoknak, kik a' Kadiksi expedízióra Angliában szállító hajókat fogadtak, legyenek segedelemmel? Melly ha így volna, nagyon lehetne sajnálni, azért, mint-hogy tudva van, hogy azok a' Spanyol tartományok, mellyek Amérikában azon iparkodnak, hogy függetlenekké lehessenek, határnélkül való kereskedési szabadságot ajánlanak Angliának. A' Minister ekképpen felelt: —

„A' Spanyol Országlószék a' nélkül bérlette-ki ezen Anglus hajókat, hogy az Anglus Országlószék magát ezen munkába belé avatta volna. Ez, tsupa kereskedési spekulatzió, mellyet annak részei egyedül tsak a' magok szerentséjekre tettek. Az Anglus Országlószék minden Anglus alattvalóknak, a' kik Amérikai spekulatzióba avatják magokat, tsak azt tanátsolja, hogy békességesen viseljék magokat.

Elegyes Dolgok.

A' *Bavariából* a' múlt szombaton Bétabeérkezett *Algemeine Zeitung* Prusziái cikkely alatt nem kis megindulást okozott vala az által, hogy egy Berlieni levelezője után nagyon kedvetlen történetet hírelt-el. Szerentsére már tegnappra (hétfűre) a' nevezett Ujságban is megérkezett a' kedvetlen hírnek megczáfoltatása, ily kifejezésekkel: — „Nem tsak a' legujabb Berlieni újságlevelek, hanem még a' mi ott lévő levelezőinknek tudósításai is, pedig a' mellyek már April. 6-dikáig terjednek, egészen halgatnak azon történetről, mellyet mi, Ujságunknak (az *Allgemeinénak*) 105-dik darabjában, a' legutólsó levél-lap' végén, (a' Berlieni nép' felzendüléséről) irtunk.

A' *Monachiumi Politikai Zeitung* így emlékezik ezen tárgyról Aprilis' 15-dikán: — „Bámulással olvastuk az *Allgemeine Zeitungban* ámbár tsak mint még nem bizonyos hírt, azt, hogy *Berlinben* April. 2-dik, vagy 3-dik napján nyughatatlan mozgások fordultak volna elő, holott hozzánk ezen Pruszszus fő városhól már megérkeztek a' mi 3-dikról, 4-dikről, sőt 6-dikről szolló tudósításaiuk is, 's egygyik se' tesz' tsak egy szóval való emlékezetet is ezen történetről: a' melyre nézve nekünk úgy látszik, hogy az egész dolog tsak költemény fog maradni.

Belgium. — *Buchoz* nevű etzet-fabrikás, *Brüsszelben*, *Memoire justificatis* cím alatt egy írást adott-ki nyomtatásban. Ez egy *Brüsszelben* letelepedett *Frantzia*, és beléleveredye van azon emberek' perebe, kik azzal vádoltatnak, hogy *Sándor Császárnak* utját elállani 's őtet elvinni akarták. Írásában ugyan nem sok világosságot nyújt ezen történetnek, hanem annyi még is kijöni látszik szavából, hogy kellett köztök valamelly *összszecsükvésnek* lenni. Ő egészen ártat-

lannak erőssítvén magát, megvallja, hogy Nov. 5-dikán 1818-ban, *Pouillot* nevű *Frantzia* hozzá menvén, nélti azt a' nyilatkoztatást tette, hogy egy *összszecsükvés* formálódik, melynek czélzása a' leszen, hogy az *Orosz Császárt* *Brüsszel* felé való utjában elfogják, 's arra kényszerítik; hogy egy *Proklamátziót* a' *Frantziákhoz* irjon alá, mely által ezek *Napoleonnak* visszahívására 's a' fiának *Frantzia Császárrá* 's *Mária Ludovika Cs. Fő Hercegaszszonynak* *Régensnévé* való kikialtására intesseñek; és ha *Sándor Császár* ezen kivánságot teljesíteni nem akarná, őtet öjék-meg. Azt is megvallja *Buchoz*, hogy *Pouillot* az ő noगतására ezen dolgot a' *Politziának* bejelentette, 's ennek azt a' *Proklamátziót* is által adta, mellyet valami *Piger* nevű ember készített, 's a' mellyet *Sándor Császárnak* aláinni kellett volna: hogy történt pedig, hogy őtet (*Buchozot*) magát is elfogadta a' *Politzia*, ennek okát ő nem tudja. Az is kijön továbbá, hogy az *összszecsükvés'* tagjai *Brüsszelben* Nov. 7-dikén 1500 fegyvert vásárlottak, *Piger* pedig Nov. 8-dikán 200 *Contrabandistákat* (oly embereket, kik tilalmas portékát szoktak az Országba lopva behordani) az *összszecsükvés'* hűségére felesketett.

Ujabb Ujságok. — Ma, Aprilis' 15-dikán, ilyen újabb tudósításokat vévünk:

A' *Dresdai*, April. 4-dikén költ tudósítások szerint, *Stour dza Ur onnét*, minekutánna bizonyos íntést kapott volna, hogy élöte ellen gyilkos czélzás legyen munkába véctve, sietve elútozott.

A' *Berlieni* levelek szerint *Stour dza Ur Jenában* a' *Hufeland Ur'* leányát el-mátkásította.

Gróf Buchholczot, az ifjat, a' ki *Jenában* tanult, 's ott ezen *Stour dza Urat*, mikor ez utóbbszor ott járt vala, duellumra hívta, közönséges tudósítások szerint, relegálták onnét.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

R o m a.

A' Romából April. 7-dikén indult és így legujabb tudósítások szerént, azon napon, mellyen Austriai Császár ő Felsége odaváló pompás bemenetelét tartotta, Antal Szakszoniai Királyi Hertzeg is megérkezett vala oda kedves Hitvesével Mária Therésia Fő Hertzegasszonyal 's Amalia Princzasasszonnyal egyetemben, 's ő Királyi Hertzegsége is a Quirinál-kastélyba szállott-be. Jó's ef Magyar Országi Palatinus ő Cs. Kir. Fő Hertzegsége is az nap' estve, a' Toskani Királyi Örökös Princz pedig a' következett napon érkeztek-meg ugyan oda.

Pápa ő Szentsége 3-dikban délelőtti 11 és 12 órák között vissza adta Austriai Császár és Császárné ő Felsegeknek a' magok megérkezésekor látogatást; melly után a' Követségi (Diplomaticus) személyek seregének adtak audientziát ő Cs. Királyi Felsegek. Estve a' Romai Nemességet botsátották magok' elcjébe.

Virágvasárnapján-a' Pápa Udv. templomában nagy Oratoriumi istentiszteletre mentek ő Felsegek. Délután a' *Szent Péter* templomát látogatták-meg. Estve néhány órákig tartó nagy *Cercle* (társasági megjelenés) volt ő Cs. K. Felsegeknél, melynek alkalmatosságával a' fő asszonyosságok 's a' Romában lévő idegen Nemesség mutattattak-be.

April. 5-dikén reggel a' Vaticanumi Museum' egy részének megszemlélésével töltötték idejüket ő Cs. K. Felsegek; estve pedig Concerthalgatásra mentek, mellyet Cardinalis-Titoknak ő Eminentziája a' Vaticanum szálájiban adatott, 's a' hol a' műzikai kar a' nagy hírű *Zingarelli*, Jerusale m. című, Oratóriumát zengedeztette.

Magyar Ország.

Nagy-Váradról. A' Királyi Akademiában a' fél esztendei Examenek Már-

tzius hónapban szerentsésen elvégződtek mind a' Tanító Urak, mind a' Szülők, és más érdemes Hazafiak megelégedésére. Nevezetes volt ezen alkalmatossággal T. T. Peretsenyi Nagy László Urnak tselekedete, a' ki az általa Magyarra fordított Tibullusból 15 példát T. T. Nagy Pál Professor Urnak olly binyilatkoztatással küldött, hogy olly iparkodó Ifjak között osztaná-ki, kik a' Magyar Országi Historiában legnagyobb előmenetelt tettek. Ez különös örvendezés között végbe ment, 's az egész Ifjuság, valamint ezen ajándékot kedves Tanítója' érdemeinek köszöni, úgy a' jótévő T. Szolga Biró Nagy László Urnak a' Tanulók javára czelőző nemes tettet örök háladatossággal tisztelni el nem mulatja. — Ezen Kir. Akademiában a' mostani esztendő folytában vannak Juristák II-dik esztendőbeliek 26. I-ső esztendőbeliek 49; I-ső esztendőbeliek 97. A' fő Gymanisumban 287; a' Nemzeti Iskolákban 364. — A' Várad Tudománybeli Kerületben: Szegeden a' Lyceumban és Gymnasiumban 586. Szatmáron a' Lyceumban és Gymnasiumban 174; Aradi Gymnasiumban 250; Debreczeniben 64. Nagy-Károlyiban 192; Nagy-Bányán 97; Szigethen 232; Temesváron 225. Öszveséggel: 2668. — Ezen kívül vannak a' Helységekbeli Iskolákban Catholikusok 55,674. Egyesült Görögök 27,900; Nemegyesült Görög Valású Tanulók 60,000.

H í r a d á s.

A' Nagy Méltóságú Gróf Zichy Familia', Ötevény (Hochstrass) mellett helyeztetett Sz. Miklós (St. Nildo) nevű Uradalma' részéről hírül adatik, hogy ott ezen esztendő Májusának 4-dik napjától fogvást, tenyésztetésre való valóságos Spanyol fajta juhok és Berbétsék, szabad lézből és illendő árron eladattatni fognak. A' kik venni kívánnak, az ott lévő Inspectoratusnál jelentsek magokat.

Néhai T. T. Gyöngyösi Jánosról.

— Cui mens divinator atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.

Gyöngyösim! érdemlett koszorúd hogyan öszvetőremlett
Melly fejedem ragyogott 'a érdem' élébe fogott?
Hátt az irigyidől így fosztatol érdemeidtól
Hogy koszorúd' leverik 's porba tapodni merik?
Hogy lehet ez kérdem? hátt így tapodódik az érdem?
Hátt az igaz jutalom csak temetési halom?
Hátt, mikor im eltűnsz magad és énekleni már szűnsz
Énekeid' becsé vész 's nyertt koszorúd - is enyész?
Nem; mivel a' Múzsák a' kik fejedet koszorúzák
Felveszik azt 's nevelő kézre kerítik elő.
Én ugyan úgy látom kifog az zöldülni barátom
Újra - is a' Nap alatt bár mai fénye haladt.
Mert mi hibáz benned? nem elég volt ennyire menned
Hogy koszorúra tegyél szert 's Haza' dísze legyél?
Dácia' földének fiait hogy elannyi sok ének
Zengje; kitől lehetett várni köz - elme felett?
Nem te valál ebben Mester? — de ki festheti szebben
A' miket ott felelő hangjaid adtak - elő?
Honnosid érzették ki valál nekik: eszre vebették
Hogy mikor énekelél Fébuszi hangra lelél.
És ugyan innét lett hogy örült, kiki tollad alatt vett
Életet, és hiderült mennyei fényre került...
'S nem te valál első kire szép szemet a' maga belső
Díszoiben szeretett Múzsá nevetve vetett? —

Még mikoronn rengő bőlesődben volna kerengő
 Két szemed, ott Erató volt kebeledre ható.
 Még mikor ott csókolta az anyád, ugyanaz neked így szólt:
 Lédj Magyar - éneklő 's állj te Vezérnek elő.
 Hogy közelebb ösmérd anyanyelvedet és ugyan úgy mérd
 Szép szavait, valamint Honnosi hanggal az int.
 Mert elegenn kezdtek - bele már, de nem úgy igyekeztek
 Hogy koszorúzva legyen tárgya ha végbe megyen.
 Mert belefáradvann a' mihé 's az abba maradvann
 A' tehetetlen erő nem vala pálma - nyerő.
 Menj te, de tsak lassan kezd - el 's ne felette magassann
 Tarts, hogy vissza ne ess: járatos útra siess.
 Ez vala Múzsádnak szándéka 's ez ad vala szádnak
 Jó Magyar - ézletet és lett adományja tetés.
 A' mi tehát tőled kitelő vala, szinte belőled
 Folyt mikor énekelél és okot arra lelél.
 És te szerencsésenn mennvénn a' régi törősenn
 Szilveszttert haladád és megelőzni tudád.
 Így, mikor Erdélynek danolál, oszlattad az éjjnek
 Gyászszait onnan elé a' Nap' enyésztté felé.
 És te felébresztvénn minket 's veled útnak eresztvénn
 Pimpla felé haladál 's útát utánnad adál.
 „Nemzelek' anyjának, kit egész Európa csudának
 Tart vala, kit kesereg köz, nemes, úri sereg.“
 A' mikor ezt írad, az egész Haza mint mutatott rád!
 'S mint szereté remeked'! — minden örüle neked.
 A' Tisza megzajdult, az öreg Duna is neki - zúdult
 Hogy Magyarúl felelő hangokat adjon elő.
 A' kiszemeltebb nép bámúlt és a' danoló szép
 Múzsai Karra fülelt 's a' Magyar - elme tüzelt.
 A' ki csak írni tudott itt 's ott, ha Magyar vala, buzgott!
 'S a' mire példa van, így gyöz; de csalárd az irigy.
 Menj te Kaján! menj bár! de, ha jobbakat írhatol, úgy már
 Hasznos irigyje lehetsz 's nyersz hol előbbre mehetsz.
 Ő csak előttünk ment: de legyen példája nekünk szent:
 Ugy; hogy, ahol bottlott, jobb szemet adjon ez ott.
 Gyöngyöket így szedvénn nyomainn, Múzsánk dicsekedvénn
 Végre - is Égre kerül 's mennyei fényé derül.

E' verseket nem írta
 Poéta. Hátt mi lélelt
 Koholta? mert magoktól
 Nem állhatának - öszve
 Illy rendbe... Verselőnek

Nevezte néha' - napján
 Eggy nagy Danás, ki másként
 Eggy tiszta hangot adni
 Nem tudhatott magától.
 De hátt ezek miért nem
 Költői hangok? — öszve
 Felelnek és, hogy itt az
 Ekkhó kiáltoz, az rút;
 'S, illy Verselő, poeta
 Nevet nem érdemelhet.
 Miért? — mivel homályos
 Század' leányaként zeng! —
 Hadgyán! hisz' én magam sem
 Mondom hogy én poeta
 Volnék, nehogy hazudjak.
 De a' hazug poétát,
 'S a' majmoló poétát
 És a' szabad poétát
 Azt a' kit önnön, a' jó
 Természet arra hívott
 Ösmérem én-is. Én-is
 Rostára vehetem, sőt
 Megmondhatom nevét-is.

H í r a d á s.

A' Nagy Méltóságú Gróf Zichy Familia' Ötevény (Hochstrass mellett helyhez-
 tetett Sz. Mildós (St. Niklo) nevű Uradalma részéről hírül adatik, hogy ott ezen
 esztendő Májusának 4-dik napjától fogvást, tenyésztetésre való valóságos Spanyol
 Juhok' és Beibétsék, szabad kézből és illendő áron fognak eladattatni. A' kik ven-
 ni kívánnak, az ott lévő Inspectoratusnál jelentsék magokat.

Tudósítás árendálni kívánó Mezeigazdákhöz.

Pest-Vármegyében, Pesthez 6, a' Dunához 1 órányira, Latháza, Dömsöd,
 Kun-Sz. Mildós, Urbő és Szunyog között felvő Apai Pusztán, a' Postaútban, ta-
 láltatnak az itt következő, most mindjárt árendába-adható haszonvételek, ugy-
 mint: —

1.) Jóféle fekete Szántóföldek, linek mennyi kell, 20, 50, 100, 's több
 száz hóldeként, mind egy helyen és egy darabban: nem külömben kaszálló-
 rétek, ugyanott, — 1 vagy több esztendőkre.

2.) Dohánytermesztő Kertészeknek, a' kik ehez a' Gazdasághoz jól ér-
 tenek, ha 50 vagy 100 Familia lenne is egy társaságban, adatik dohány alá ele-
 gendő jóféle fekete-homok-föld; azonkívül, 3-4 darab ígás, és 5-6 darab rédeg.
 marhájokra, 's magok' élelmekre is kapnak szántóföldet, kaszállót és legelőt. Föld
 vagy vályogházakat építhetnek, jó és bátorságos helyen; melyhez az Uraság ele-
 gendő nádat ad. — Minden dohányokat, minden időben megveszi az Uraság,
 folyó árán.

5.) Téli-nyári tartásra, tágas mezőre és jó szénára, vétetnek-fel 3 vagy 4 ezerig való Juhok, egyedül Legelőre pedig, Ménes, Gulya, 6-7 száz darabig: ismét külön a' hízóra, a' Gőbőlyjárásra, 3-4 száz darabig való Gőbőly. — A' Juhok' árendája alku szerént határozódhatik-meg; és ha széna helyett, kaszálló-rét kívántatna, hogy a' juhtartás annál oltsóbbá kerülhessen, a' Kiadónak mindegy. — A' Fűbér, késő őszig, 1 lótól vagy szarvasmarhától 6 forint; idei tsikótól 's ilyen borjútól 2 forint. — A' Gőbőly-járáson, melynek nagy részét, különben kaszálni lehetne, 1 darab sörétől 9 for. A' Gőbőlyt (valamint a' rédegszarvakat is) lehet változtatni egész késő-őszig, azon egy kötés mellett, hogy a' taxa, első változtatáskor mind lefizetődjön.

4.) Árendába adatik a' Pusztai Vadászat és Madarászat, '8 ezer egynéhány száz holdnyi térségen, Sz. György - napjától fogva, egy vagy több esztendőkre. Tűzok, Vad-lúd, Rétze, és más vízi madár' száma, temérdek. A' ki a' Vadászatért, szóval vagy levél által legtöbbit ígér, azé lessz: fenn-tartván magának a' Kiadó, a' saját szükségére-való Madarászat' szabadságát.

A' kinek árendáló szándéka volna, jelentheti akarátját Tek. Kisszántói Pethé Ferentz Táblabíró Úrnál, Pesten: a' Fűbérre-nézve pedig, a' Pusztán is, a' Tsárdásnál, a' ki egyszersmind Gazdahivatalt is visel. — Minden darab marha, melyről annak Gazdája, a' Pusztá' mostani birtokosságától engedelem-tzédulát nem mulathat, — akarmely órában, nappal vagy éjjel találtasson az ilyen bitang marha a' Pusztán, — Contraband. — Két Gőbőlvös, egy Tsikos 2 bojtárral, 1 Gulyás is 2 bojtárral állítatott-fel: mindazáltal, ha valamely Helység vagy Uraság 100 darab nagy marhát küldene az Apai Pusztára; tartozik legalább egy megbízott tselédjét azokkal ott tartani.

A' Pusztá' Lakosi lesznek: Maga az Árendás-birtokos, 1 Ispány, 1 Gazda, 1 Vadász, 3 vagy 4 Tsössz, a' Gazdasághoz és nyájalkhoz tartozó minden Tseléd, 12 paraszt-dolgos Praktikáns, és a' Dohány-Kertészek.

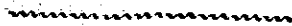
Szükség volna egy hűséges derék Pusztai Ispányra is, a' ki a' maga árnvéhatól meg nem ijed, 's jó Gazda keze alatt, a' hitől eleget tanulhat, szolgálni szeretne.

Bétsben ezen Utasítás szerént: Im Verlage in der Renngasse im Klosterneuburger-Hof Nro. 158. im 3ten Stock, taláttatnak a' következő könyvek:

Danielis Tobens Canonici Reg. Later. Claustro-Neoburgensis Praepositi ad B. M. V. de Adony:

1. Paraphrasis Psalmorum cum notis, pro 6 fl.
2. Institutionum Theologiae moralis Partes tres usui examinandorum pro cura animarum elucubratae, pro 6 fl.
3. Commentarius in Novum testamentum secundae editionis multum adauctae pro 16 fl.

Islandiai - Moh (Lichen) Csokoládé.

A' melly hasznos voltára nézve híres szerzeményről jelenti az Alólirt, hogy ez nálla Felsőség' engedelmevel, valamint nagy ügy kisebb részekben is, 1 és 2 szám alatt, mellyek között az utóbbi nemű Vaniliával van készítve, minden egyébféle legjobb Csokoládékkal egyetemben taláttatik. L e h n e r F i l e p,

polgári Csokoládésvináló, a' Wolzeilban, a' Bétsi Onkénytvaliakkozottnál (zum Freywilligen) Nr. 832